

Subiectul I

1. Să se arate că numărul $\frac{1}{(1-i)} - \frac{1}{(1+i)}$ este real.

Rezolvare: Avem

$$\frac{1}{(1-i)} - \frac{1}{(1+i)} = \frac{((1+i) - (1-i))}{((1-i)(1+i))} = \frac{2i}{1-i^2}$$

$$= \frac{(2i)/(1^2 - i^2)}{(1+i)^2} = \frac{(2i)/(1+1)}{(1+i)^2} = \frac{i}{1+i}$$

$$= \frac{(2i)/2}{1+i} = \frac{i}{1+i} \in \mathbb{R}.$$

2. Să se arate că vârful parabolei $y = x^2 + 5x + 1$ este situat în cadranul III.

Rezolvare: Vârful V al parabolei $y = x^2 + 5x + 1$ are coordonatele

$$x_V = -\frac{b}{2a}; \quad y_V = -\frac{\Delta}{4a}$$

adică

$$x_V = -\frac{5}{2 \cdot 1}; \quad y_V = -\frac{(b^2 - 4ac)}{4a}$$

sau

$$x_V = -\frac{5}{2}; \quad y_V = -\frac{(5^2 - 4 \cdot 1 \cdot 1)}{4 \cdot 1}.$$

Prin urmare vârful V al parabolei $y = x^2 + 5x + 1$ are coordonatele

$$x_V = -\frac{5}{2} < 0; \quad y_V = -\frac{21}{4} < 0$$

și deci este situat în cadranul III.

3. Să se rezolve în mulțimea numerelor reale ecuația $9^x - 10 \cdot 3^{(x-1)} + 1 = 0$.

Rezolvare: Avem

$$9^x - 10 \cdot 3^{(x-1)} + 1 = 0$$

$$(3^2)^x - 10 \cdot \frac{3^x}{3} + 1 = 0$$

$$(3^x)^2 - 10 \cdot 3^x + 1 = 0 \quad \sim \quad 3^x - 10 \cdot 3^{(x-1)} + 1 = 0$$

$$3^x - 10 \cdot \frac{3^x}{3} + 1 = 0$$

Notăm $3^x = t$ iar ecuația de mai sus devine atunci

$$3t^2 - 10t + 3 = 0.$$

Atunci

$$\Delta' = \left(\frac{b}{2}\right)^2 - ac = \left(\frac{-5}{2}\right)^2 - 3 \cdot 3 = 16$$

iar

$$t_1 = \frac{-b/2 - \sqrt{\Delta'}}{a}; \quad t_2 = \frac{-b/2 + \sqrt{\Delta'}}{a}$$

adică

$$t_1 = \frac{5 - \sqrt{16}}{3}; \quad t_2 = \frac{5 + \sqrt{16}}{3}$$

sau

$$t_1 = \frac{1}{3} > 0; \quad t_2 = 3 > 0.$$

Pentru a găsi soluțiile ecuației date vom rezolva ecuațiile

$$3^x = \frac{1}{3} \quad \text{și} \quad 3^x = 3.$$

Aceste soluții sunt -1 și respectiv 1. Prin urmare, mulțimea S a soluțiilor ecuației date este

$$S = \{-1; 1\}.$$

4. Să se determine probabilitatea ca alegând un număr din mulțimea numerelor naturale de trei cifre acesta să aibă exact două cifre egale.

Rezolvare: Notăm cu A evenimentul

A: alegând un număr din mulțimea numerelor naturale de trei cifre, numărul ales are exact două cifre egale.

Atunci

$$P(A) = \frac{\text{nr. } \sim \text{cazurilor } \sim \text{favorabile}}{\text{nr. } \sim \text{cazurilor } \sim \text{posibile}}$$

Există 900 de numere de 3 cifre, sau de cazuri posibile.

Dintre acestea

- 9 numere de trei cifre au exact două cifre egale cu 0 (ultimele două);

- 8 numere au ultimele două cifre egale cu 1 și prima diferită de 1, 9 numere au prima și ultima cifră egală cu 1 iar cifra din mijloc diferită de 1 și tot 9 numere au primele două cifre egale cu 1 și ultima cifră diferită de 1, adică 26 de numere au exact două cifre egale cu 1;

...

- 8 numere au ultimele două cifre egale cu 9 și prima diferită de 9, 9 numere au prima și ultima cifră egală cu 9 iar cifra din mijloc diferită de 9 și tot 9 numere au primele două cifre egale cu 9 și ultima cifră diferită de 9, adică 26 de numere au exact două cifre egale cu 9.

Așadar, există

$$9 + 9 \cdot 26 = 9 \cdot (1 + 26) = 9 \cdot 27 = 243$$

numere de trei cifre care au exact două cifre egale, sau cazuri favorabile.

Prin urmare

$$P(A) = \frac{243}{900} = \frac{27}{100}$$

5. Să se determine $a \in \mathbb{R}$ pentru care vectorii

$\vec{u} = a\vec{i} + (a+1)\vec{j} \sim$ și $\vec{v} = -(5a-1)\vec{i} + 2\vec{j}$ sunt perpendiculari.

Rezolvare: Vectorii $\vec{u} \sim$ și \vec{v} sunt perpendiculari dacă și numai dacă

$$u_1 v_1 + v_2 = 0$$

$$a[-(5a-1)] + (a+1) \cdot 2 = 0$$

$$-5a^2 + a + 2a + 1 = 0$$

$$-5a^2 + 3a + 2 = 0$$

$$5a^2 - 3a - 2 = 0$$

Avem

$$\Delta = b^2 - 4ac =$$

$$= (-3)^2 - 4 \cdot 5 \cdot (-2) = 49$$

iar

$$a_1 = \frac{-b - \sqrt{\Delta}}{2a}; \quad a_2 = \frac{-b + \sqrt{\Delta}}{2a}$$

sau

$$a_1 = \frac{3 - \sqrt{49}}{10}; \quad a_2 = \frac{3 + \sqrt{49}}{10}$$

adică

$$a_1 = \frac{3-7}{10}; \quad a_2 = \frac{3+7}{10}$$

Prin urmare, pentru $a \in \left\{ -\frac{2}{5}; 1 \right\}$ vectorii \vec{u} și \vec{v} sunt perpendiculari.

6. Să se calculeze lungimea laturii BC a triunghiului ascuțitunghic ABC știind că $AB=6$, $AC=10$ și că aria triunghiului ABC este egală cu $15\sqrt{3}$.

Rezolvare: Avem

$$S_{ABC} = \frac{bc \sin A}{2}$$

$$15\sqrt{3} = \frac{10 \cdot 6 \cdot \sin A}{2}$$

$$30\sqrt{3} = 60 \sin A$$

$$\sin A = \frac{\sqrt{3}}{2}$$

$A = \frac{\pi}{3}$ (triunghiul ABC fiind ascuțitunghic).

Aplicând acum teorema cosinusului în triunghiul ABC, pentru unghiul A, obținem

$$a^2 = b^2 + c^2 - 2bc \cos A$$

$$a^2 = 10^2 + 6^2 - 2 \cdot 10 \cdot 6 \cdot \cos \frac{\pi}{3}$$

$$a^2 = 136 - 120 \cdot \frac{1}{2}$$

$$a^2 = 76$$

$$a = \sqrt{76} = 2\sqrt{19}$$

Așadar, $BC = 2\sqrt{19}$.

Subiectul II

1. Se consideră matricea $A = \begin{pmatrix} 2 & 3 & -1 & 2 & 2 & 2 & -1 \end{pmatrix}$.

a) Să se calculeze rangul matricei A.

b) Să se demonstreze că $\det(A^t \cdot A) = 0$.

c) Să se determine o matrice nenulă $B \in M_{3,2}(\mathbb{Q})$ astfel încât $AB = O_2$.

Rezolvare:

a) Întrucât minorul de ordinul 2 care se obține din matricea A prin suprimarea ultimei coloane, adică

$$d = \begin{vmatrix} 2 & 2 & 2 \\ -1 & 2 & 2 \end{vmatrix}$$

este egal cu

$$d = (-1) \cdot 2 - 2 \cdot 2 = -2 - 4 = -6 < 0,$$

rezultă că rangul matricei A este 2.

b) Avem

$$A^t \cdot A = \begin{pmatrix} 3 & 2 & -1 & 2 & 2 & 2 & -1 \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} 2 & 3 & -1 & 2 & 2 & 2 & -1 \end{pmatrix} =$$

$$\begin{pmatrix} 3 & 3 & (-1) \cdot (-1) + 2 \cdot 2 & (-1) \cdot 2 + 2 \cdot 2 & (-1) \cdot 2 + 2 \cdot 2 & (-1) \cdot 2 + 2 \cdot 2 & (-1) \cdot (-1) + 2 \cdot (-1) + (-1) \cdot 2 \end{pmatrix} =$$

$$\begin{pmatrix} 3 & 3 & 5 & 2 & 2 & 2 & -1 \end{pmatrix}$$

$$\begin{pmatrix} 3 & 3 & 5 & 2 & -4 & 2 & 5 \end{pmatrix}$$

$$\begin{pmatrix} 3 & 3 & 5 & 2 & -4 & 2 & 5 \end{pmatrix}$$

Fie

$$d = \det(A^t \cdot A) = \begin{vmatrix} 3 & 3 & 5 & 2 & -4 & 2 & 5 \end{vmatrix}$$

Atunci, scoțând factor comun de pe linia a doua, avem

$$d = 2 \cdot \begin{vmatrix} 3 & 3 & 5 & 2 & -4 & 1 & 5 \end{vmatrix}$$

Adunând apoi la prima linie a ultimului determinant elementele celei de-a treia linii, obținem:

$d=2 \cdot \det \begin{pmatrix} 1 & 4 & 1 & 1 & 4 & 1 \\ -4 & 2 & 5 \end{pmatrix}$
și întrucât determinantul rezultat are două linii egale, el este nul.

Prin urmare

$$\det(A^t \cdot A) = 0.$$

c) Putem alege o matrice nenulă B din $M_{3,2}(\mathbb{Q})$ cu cele două coloane identice, de forma:

$$B = \begin{pmatrix} a & a \\ b & b \\ c & c \end{pmatrix}$$

ale cărei elemente să verifice egalitățile:

$$\begin{cases} -a+2b+2c = 0 \\ 2a+2b-c = 0 \end{cases}$$

(egalități rezultate din condiția $AB = O_2$.)

Înmulțind cu -1 prima ecuație și adunând-o la a doua, obținem:

$$3a-3c=0 \Leftrightarrow a-c=0 \Leftrightarrow a=c.$$

Înlocuind pe c cu a în prima ecuație de exemplu, găsim:

$$-a+2b+2a=0 \Leftrightarrow a+2b=0.$$

Putem alege de pildă $a=2 \in \mathbb{Q}$, caz în care $b=-1 \in \mathbb{Q}$.

Am găsit astfel o matrice nenulă B din mulțimea $M_{3,2}(\mathbb{Q})$ pentru care are loc relația $AB = O_2$, și anume:

$$B = \begin{pmatrix} 2 & 2 \\ -1 & -1 \\ 2 & 2 \end{pmatrix}.$$

2. Se știe că (G, \circ) este grup, unde $G = (3, \sim +\infty)$ și $x \circ y = (x-3)(y-3)+3$. Se consideră funcția $f: (0; \sim +\infty) \rightarrow G$, $f(x) = x+3$.

a) Să se calculeze $4 \circ 5 \circ 6$.

b) Să se demonstreze că funcția f este un izomorfism de grupuri de la $((0; \sim +\infty), \cdot)$ la (G, \circ) .

c) Să se demonstreze că dacă H este un subgrup al lui G care conține toate numerele naturale $k \geq 4$, atunci H conține toate numerele raționale $q > 3$.

Rezolvare:

a) Întrucât $\{ \prime \} \circ \{ \prime \}$ este asociativă, avem:

$$4 \circ 5 \circ 6 = (4 \circ 5) \circ 6 =$$

$$= [(4-3)(5-3)+3] \circ 6 = 5 \circ 6 =$$

$$= (5-3)(6-3)+3 = 9.$$

b) Pentru orice $y \in G = (3; \sim +\infty)$, ecuația $f(x) = y$ are soluție unică în $(0; \sim +\infty)$.

Într-adevăr,

$$f(x) = y \Leftrightarrow x+3 = y \Leftrightarrow x = y-3 > 0.$$

Prin urmare, funcția f este bijectivă.

Funcția f este un izomorfism de grupuri de la $((0; \sim +\infty), \cdot)$ la (G, \circ) dacă și numai dacă

1. f este bijectivă;

2. $f(x \cdot y) = f(x) \circ f(y)$, $\forall x, y \in (0; \sim +\infty)$.

Mai rămâne să dovedim relația de la 2.

$$f(x \cdot y) = f(x) \circ f(y), \forall x, y \in (0; \sim +\infty)$$

$xy+3=(x+3)(y+3)$, $\forall x, y \in (0; +\infty)$
 $xy+3=((x+3)-3)((y+3)-3)+3$, $\forall x, y \in (0; +\infty)$
 $xy+3=xy+3$, $\forall x, y \in (0; +\infty)$, (A).

Din 1 și 2 rezultă că f este un izomorfism de grupuri.

c) Întrucât f este un izomorfism de grupuri de la (\mathbb{R}^+, \cdot) la (G, \circ) știm că

1. $f(1)=4$ este element neutru pentru legea de compoziție

$\mathbb{R}^+ \circ \mathbb{R}^+$;

2. $\forall x \in (0; +\infty)$, $f(1/x)=1/x+3$ este inversul elementului $f(x)=x+3$ din G , în raport cu legea de compoziție $\mathbb{R}^+ \circ \mathbb{R}^+$.

Să considerăm un număr rațional $q, q>3$ și să arătăm că el aparține subgrupului H care conține toate numerele naturale cel puțin egale cu 4.

Întrucât $q>3$, q poate fi scris sub forma

$q=m/n+3$, unde $m, n \in \mathbb{N}^*$.

Vom arăta că q poate fi obținut prin compunerea a două elemente din H , de unde, H fiind un subgrup al lui G , va rezulta că q aparține lui H .

Întrucât $m, n \in \mathbb{N}^*$, rezultă că $(m+3), (n+3) \in H$. Atunci, H fiind subgrup al lui G , și inversul lui $(n+3)$ în raport cu $\mathbb{R}^+ \circ \mathbb{R}^+$ aparține lui H . Dar conform afirmației 2, inversul lui $(n+3)$ este $(n+3) \circ (1/n+3) \in H$.

Prin urmare,

$(m+3), (1/n+3) \in H \Rightarrow (m+3) \circ (1/n+3) \in H$

$(m+3), (1/n+3) \in H \Rightarrow ((m+3)-3)((1/n+3)-3)+3=(m/n+3) \in H$,
adică am demonstrat că q aparține lui H .

Cum q a fost un număr rațional mai mare ca 3 arbitrar ales, rezultă că H conține toate numerele raționale mai mari ca 3.

Subiectul III

1. Se consideră $f: \mathbb{R} \setminus \{-1; 0\} \rightarrow \mathbb{R}$,

$f(x)=(2x+1)/(x^2(x+1)^2)$.

a) Să se determine asimptotele graficului funcției f .

b) Să se demonstreze că funcția f nu are puncte de extrem local.

c) Să se calculeze $\lim_{n \rightarrow +\infty} ((f(1)+f(2)+\dots+f(n))^{1/n^2})$, unde $n \in \mathbb{N}^*$.

Rezolvare:

a) Să observăm mai întâi că pentru orice $x \in \mathbb{R} \setminus \{-1; 0\}$,

are loc

$f(x)=1/(x^2)-1/((x+1)^2)$.

Calculăm

$m=\lim_{x \rightarrow -\infty} (f(x)/x)=\lim_{x \rightarrow -\infty} [1/x(1/(x^2)-1/((x+1)^2))]=$

$$\lim_{x \rightarrow -\infty} \left\{ \frac{1}{x^3} - \frac{1}{x(x+1)^2} \right\} = 0 - 0 = 0$$

$$\lim_{x \rightarrow -\infty} \{f(x) - mx\} = \lim_{x \rightarrow -\infty} \left\{ \frac{1}{x^2} - \frac{1}{(x+1)^2} \right\} = 0 - 0 = 0$$

Așadar, graficul funcției f are ca asimptotă orizontală spre $-\infty$ dreapta de ecuație $y=0$.

Absolut analog se arată că graficul funcției f are ca asimptotă orizontală spre $+\infty$ dreapta de ecuație $y=0$.

Să calculăm acum

$$\lim_{x \rightarrow -1, x < -1} f(x) = \lim_{x \rightarrow -1, x < -1} \frac{(2x+1)}{x^2(x+1)^2} = \frac{-1}{(1 \cdot 0^-)} = (-1) \cdot (-\infty) = +\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow -1, x > -1} f(x) = \lim_{x \rightarrow -1, x > -1} \frac{(2x+1)}{x^2(x+1)^2} = \frac{-1}{(1 \cdot 0^+)} = (-1) \cdot (+\infty) = -\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow -1, x < -1} f(x) = \lim_{x \rightarrow -1, x < -1} \frac{(2x+1)}{x^2(x+1)^2} = \frac{-1}{(1 \cdot 0^-)} = (-1) \cdot (-\infty) = +\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow -1, x > -1} f(x) = \lim_{x \rightarrow -1, x > -1} \frac{(2x+1)}{x^2(x+1)^2} = \frac{-1}{(1 \cdot 0^+)} = (-1) \cdot (+\infty) = -\infty$$

Prin urmare, dreapta de ecuație $x=-1$ este asimptotă verticală atât la stânga, spre $+\infty$, cât și la dreapta, spre $-\infty$ pentru graficul funcției f .

Apoi,

$$\lim_{x \rightarrow 0, x < 0} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0, x < 0} \frac{(2x+1)}{x^2(x+1)^2} = \frac{1}{(0^+ \cdot 1)} = +\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow 0, x > 0} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0, x > 0} \frac{(2x+1)}{x^2(x+1)^2} = \frac{1}{(0^- \cdot 1)} = -\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow 0, x < 0} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0, x < 0} \frac{(2x+1)}{x^2(x+1)^2} = \frac{1}{(0^+ \cdot 1)} = +\infty$$

Deci, dreapta de ecuație $x=0$ sau axa Ox este asimptotă verticală atât la stânga, cât și la dreapta spre $+\infty$ pentru graficul funcției f .

b) Funcția f este derivabilă pe $\mathbb{R} \setminus \{-1, 0\}$ și în plus avem:

$$f'(x) = \left[\frac{1}{x^2} - \frac{1}{(x+1)^2} \right]'$$

$$= \frac{-2}{x^3} - \frac{-2}{(x+1)^3} = -\frac{2}{x^3} + \frac{2}{(x+1)^3}$$

$$= 2 \left[\frac{1}{(x+1)^3} - \frac{1}{x^3} \right] = \frac{-2(3x^2+3x+1)}{x^3(x+1)^3}, \text{ for } x \in \mathbb{R} \setminus \{-1, 0\}$$

Atunci

$$f'(x) = 0$$

$$3x^2+3x+1=0$$

Dar

$$\Delta = b^2 - 4ac = 3^2 - 4 \cdot 3 \cdot 1 = -3 < 0$$

și prin urmare derivata funcției f nu se anulează în nici un punct din mulțimea

$$\mathbb{R} \setminus \{-1, 0\}$$

Deci, funcția f nu are puncte de extrem local.

c) Avem:

$$f(1) + f(2) + \dots + f(n) =$$

$$= \frac{1}{1^2} - \frac{1}{2^2} + \frac{1}{2^2} - \frac{1}{3^2} + \frac{1}{3^2} - \frac{1}{4^2} + \dots + \frac{1}{n^2} - \frac{1}{(n+1)^2} =$$

$$= 1 - \frac{1}{(n+1)^2}$$

Atunci

$$\lim_{n \rightarrow \infty} (f(1) + f(2) + \dots + f(n))^{n^2} =$$

$$= \lim_{n \rightarrow \infty} \left[1 - \frac{1}{(n+1)^2} \right]^{n^2} =$$

$$= \lim_{n \rightarrow \infty} \left[\frac{1 - \frac{1}{(n+1)^2} \right]^{(n+1)^2} \right]^{\frac{n^2}{(n+1)^2}} =$$

$$= e^{\lim_{n \rightarrow \infty} \left\{ \frac{n^2}{(n+1)^2} \left[1 - \frac{1}{(n+1)^2} \right] \right\}} = e^1 = e$$

2. Se consideră șirul $(I_n)_{n \in \mathbb{N}^*}$, $I_n = \int_1^2 \frac{x^n}{x^{n+1}} dx$, $n \in \mathbb{N}$

$\sum_{n \in \mathbb{N}} \frac{1}{n^2}$.

a) Să se calculeze I_1 .

b) Să se arate că $I_n \leq 1$, $\forall n \in \mathbb{N}$.

c) Să se calculeze $\lim_{n \rightarrow \infty} I_n$.

Rezolvare:

$$a) I_1 = \int_1^2 \frac{x}{x+1} dx = \int_1^2 \frac{(x+1)-1}{x+1} dx = \int_1^2 \left(1 - \frac{1}{x+1}\right) dx =$$

$$= [x - \ln|x+1|]_1^2 =$$

$$= 2 - \ln 3 - 1 + \ln 2 = 1 + \ln \frac{2}{3}.$$

b) Întrucât

$\frac{x^n}{x^{n+1}} \leq 1$, $\forall x \geq 0$ și $\forall n \in \mathbb{N}$, rezultă folosind proprietățile integralelor definite că

$$\int_1^2 \frac{x^n}{x^{n+1}} dx \leq 1 \cdot (2-1),$$

adică

$$\int_1^2 \frac{x^n}{x^{n+1}} dx \leq 1, \forall n \in \mathbb{N} \text{ sau } I_n \leq 1, \forall n \in \mathbb{N}.$$

c) Vom demonstra folosind teorema cleștelui că $\lim_{n \rightarrow \infty} I_n = 1$.

Într-adevăr, cf. pct. b

$$(1) I_{2n} \leq 1, \forall n \in \mathbb{N}.$$

Apoi, pentru orice $x \geq 1$ și orice $n \in \mathbb{N}$ rezultă aplicând inegalitatea lui Bernoulli că

$$x^n = [1+(x-1)]^n \geq 1+n(x-1)$$

$$\frac{1}{x^n} \leq \frac{1}{1+n(x-1)}$$

$$1 + \frac{1}{x^n} \leq 1 + \frac{1}{1+n(x-1)}$$

$$\frac{x^n}{x^{n+1}} = \frac{1}{1 + \frac{1}{x^n}} \geq \frac{1}{1 + \frac{1}{1+n(x-1)}} = \frac{nx-n+1}{nx-n+2}.$$

Atunci, pentru orice $n \in \mathbb{N}$ avem

$$I_{2n} = \int_1^2 \frac{x^n}{x^{n+1}} dx \geq \int_1^2 \frac{nx-n+1}{nx-n+2} dx$$

$$I_{2n} \geq \int_1^2 \frac{(nx-n+2)-1}{nx-n+2} dx$$

$$I_{2n} \geq \int_1^2 \left(1 - \frac{1}{nx-n+2}\right) dx$$

$$I_{2n} \geq [x - \frac{1}{n} \ln|nx-n+2|]_1^2 = 1 - \frac{1}{n} \ln \frac{(n+2)/2}{n}$$

$$(2) I_{2n} \geq (2 - \frac{1}{n} \ln \frac{(n+2)}{2}) - 1 + \frac{1}{n} \ln 2 = 1 - \frac{1}{n} \ln \frac{(n+2)/2}{2}$$

Așadar am demonstrat cf. lui (1) și (2) că

$$1 - \frac{1}{n} \ln \frac{(n+2)/2}{2} \leq I_{2n} \leq 1, \forall n \in \mathbb{N}.$$

Dar

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \left(1 - \frac{1}{n} \ln \frac{(n+2)/2}{2}\right) = 1 - \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\ln \frac{(n+2)/2}{2}}{n}$$

$$= 1 - 0 = 1.$$

(am folosit la ultima egalitate faptul că $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\ln x}{x} = 0$)

Aplicând acum teorema cleștelui șirurilor I_{2n} , $a_{2n} = 1 - \frac{1}{n} \ln \frac{(n+2)/2}{2}$ și șirului constant 1, rezultă că

$$\lim_{n \rightarrow \infty} I_{2n} = 1.$$